

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Din. 1.50

PRETPLATA „NARODNA STRAŽA“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Din. 60. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 10.

Šibenik, 7. travnja 1924.

God. IV.

Zadnji pokušaj.

Zadnjih dana vrlo važni događaji se li našoj unutrašnjoj politici razvijaju upravo munjevito brzom. Sva ih naša javnost napeto i sa velikim zanimanjem prati. U nervoznom je očekivanju onoga, što će da bude. Državna je kriza na vrhuncu. Dva su tabora. S jedne strane borba za Veliku Srbiju, s druge za zadovoljnu i veliku Jugoslaviju.

Radićevci su napokon prekinuli sa svojom jalovom apstinentskom politikom i došli malne svi u Beograd. S tim su bile silno ojačane pozicije opozicije, a „vječnom“ i „besmrtnom“ Pašiću počelo izmicati tlo ispod nogu. Zato je odmah i predao ostavku vlade. No u toj nevolji pomogao mu je Svezozar Pribičević, koji je k njemu uskočio, a izdao svoje ljude i stranku dižeći se one svoje stare: „Neka je i crn obraz, samo neka je puna torba!“ Pomoću njega uspjelo je starom licu na intrigantski, neobjavljivi i naparlamentarni način sastaviti novu poslovnu vladu.

Nova je vlada pogoršano izdanje stare. Na vladu dolaze dva čovjeka, čija su imena kod Hrvata i Slovenaca najomraženija, koji su uvijek bili proti sporazumu. Dosadašnja režimska korupcija, nasilnost i velikosrpska prevlast pod novim režimom će još više ojačati. Ako smo radi svega toga osuđivali bivšu radikalnu vladu i željeli joj što skoriju propast, kud i kamo osuđujemo i želimo propast ovoj. Odlaskom Pribičevića i družine opozicija se riješila velikog balasta, pak su sada njezini redovi jače zbiiveni i najspremniji na najodlučniju borbu proti svim onim zadrim hegemonistima, koji ne će bratskog sporazuma ni sredenja i konsolidacije prilika u

državi. Nova vlada nema većine ne samo u narodu nego ni u skupštini. Zato je bacila svaki zakon, poštenje i parlamentarizam pod noge. Uz 20 Radićevih već verificiranih mandata nije htjela verificirati daljnjih 40. Samo tako joj je uspjelo skrpati neku većinu. S tom većinom je na veliku silu i muku proturala proračun sa sama 124 glasa, dok je opozicija vodila najžešću opstrukciju i čitava konačno demonstrativno izašla iz skupštine.

Zametnula se ljuta, dosad neviđena borba. Ne bore se više proti režimu, skrajnoj reakciji, diktaturi i Velikoj Srbiji samo Hrvati i Slovenci, nego i svi poštenu Srbi. To je veliki napredak. Tko će pobijediti? Ako svi znaci ne varaju, ovaj put pravda i bratski sporazum. Počelo se drmati i cijepati i među samim radikalima: svi ne odobravaju Pašiću. Nastas Petrović, ugledni radikal, u verifikacionom odboru glasovao je s opozicijom za verifikaciju i ostalih Radićevih mandata, tako da ih je verifikacioni odbor većinom glasova već odobrio. On jamči i tvrdi, da ima uza se još drugova. Pašić se nalazi u velikoj neprilici, a Pribičević se čak i razbolio. Pašić bi htio raspustiti skupštinu i poći na izbore. No izgleda, da mu to ne ide baš tako glatko. Prije negoli će mu se dati taj mandat, treba da netko malo bolje promisli. Treba samo da opozicija ustraje na započetom pulu. Ta s njom su svi poštenu elementi u državi, koji su s najvećim ogorčenjem primili vijest o sastavu nove vlade. Mi vjerujemo, da će ovaj trik biti zbilja zadnji očajni pokušaj Pašića, da se još održi na vlasti, a s njim i korupcija, nasilje i velikosrpska misao. Vrijeme je već!

Zaključci Pokrajinskog Pučkog Vijeća HPS.

Na pokrajinskom Pučkom Vijeću Hrvatske Pučke Stranke, održanom u Splitu 26. ožujka 1924., nakon iscrpljivoga izvještaja gg. dr. Janka Šimraka i Stjepana Barića o političkom položaju stvoreni su, između ostaloga, ovi zaključci:

1. Izaslanici iz raznih krajeva sa zadovoljstvom su konstatovali, da je taktika Hrvatske Pučke Stranke bila ispravna, jer su to morali činom priznali i oni hrvatski poslanici, koji su do sada pristajali uz politiku apstinencije. Doživjevši sa cijelom svojom akcijom neuspjeh, morali su se prihvatiti političke taktike HPS, koja je time dobila zadovoljstvinu u pogledu svoje taktike, radi koje je bila s njihove strane najviše, i najgrdnije napadana. Pored svega toga, što se veselimo ovom njihovom pokretu, duboko žalimo sve kobne posljedice, koje su zbog parlamentarne apstinencije zadale cijelu državu, a posebice nas Hrvate na svim poljima javnoga života.

2. Uvjereni, da je isto tako jedino program HPS baza za rješanje hrvatsko-srpskog spora, HPS naglašuje, da će se i nadalje boriti za unutarnje uređenje države na osnovu zakonodavnih autonomija historijskih pokrajina, jer se samo na taj način može doći do ravnopravnosti. Radi toga HPS oštro prosvjeduje protiv parcelacije Dalmacije, koja je ne samo provedena protiv volje hrvatskoga naroda, nego također sprečava redovitu administraciju i slabi ekonomski položaj Dalmacije. Isto tako prosvjeduje protiv administrativne podiobe sjeverne Dalmacije, koja je provedena isključivo u vidu srpsko-plemenskih ciljeva.

3. Priznavajući veliku važnost pitanju državnog uređenja HPS naglašuje, da su jednako važni kulturni i socijalni problemi, te se zaključuje, da stranka vodi brigu za javne poslove u nastojanju, da upliva kako bi u rješavanju kulturnih i socijalnih pitanja došao do uvažena program stranke.

4. Pokrajinsko Vijeće Hrv. Pučke Stranke oštro prosvjeduje protiv toga, što se usprkos jasnom slovu zakona sve do danas u Dalmaciji nijesu proveli izbori za općinska zastupstva i što u općinama, još jedinim autonomnim tijelima, vladaju bez nadzora izbornika nametnuti komesari. Na taj način propadaju ekonomski pojedine općine i seljački narod ne može doći do svojih najprimitivnijih prava.

5. Prigodom sklapanja trgovačkoga ugovora s Italijom tražimo od vlade, da ne izda naše interese, jer bi ne-

povoljan ugovor mogao posve uništiti i posljednje ekonomske snage Dalmacije, a naročito njezinu vinsku produkciju, koja je i onako jedva u stanju, da u današnjim teškim vremenima dalmatinskom težaku omogućiti ekonomski opstanak.

Zaključeno je, da se odlučno traži, te budu što prije i povoljno riješeni utoci zadruga, koje su oštećene prigodom izmjene austro-ugarskih novčanica. Isto tako da se poduzmu koraci i u drugim zaključcima, koji su na vijeću prihvaćeni.

Male općine.

Dalmacija je, što se tiče općina, stalno jedna od najneurednijih pokrajina države SHS. Loša uprava po pojedinim općinama, siloviti i nesposobni komesari doveli su neke općine do ruba propasti. Općine su zapuštene i neuređene, nagomilane silnim dugovima, često bez znanja općinara. To je urodilo opravdanim prigovorima protiv takvog stanja. No kraj svih tih prigovora i tužba zaboravila se jedna stvar, koja je jamačno najviše štetila općinama, a to je njihov *preveliki teritorijalni opseg*.

Stotine rastrkanih sela, koja su često i preko 50 km. udaljena od sjedla općine, pripadaju jednoj samoj općinskoj upravi. Dakako da takve općine ne mogu biti dobro upravljane. Najveća se briga posvećuje, u glavnom, *sjedistu općine*, dok su sela i njihovo stanovništvo jako zanemarena. Zadaća je općine, da osim uzdržanja reda vodi brigu o prosvjetnom, zdravstvenom i gospodarskom življenju svojih općinara. Ta briga za kulturno-socijalni napredak stanovništva u velikim je općinama negdje gotovo nemoguća, a negdje jako otežana. To najbolje vidimo danas. Gdje god imamo velike općine, ne opažamo, da bi se ove osobito starale za bolji opstanak i napredak pučanstva. Deputacije moraju da dolaze na općinu, da prikažu i uvjere općinske upravnike o potrebama pojedinih sela i krajeva, koji ipak ispunjavaju svoje dužnosti prema općini. Prevelik je opseg općina, da bi mogao jedan općinski odbor od 20-30 osoba voditi brigu za općinu, koja broji na desetke hiljada stanovnika. Stoga nije ni čudo, da je jednom u dalmatinskom saboru ustao hrvatski zastupnik Jure Pulić i odlučno zagovarao baš male općine. Taj sistem malih općina imaju Nijemci, Česi i Slovenci, a uveden je i u Hrvatskoj. Svagdje je pokazao lijepe plodove. Općine su uznapredovale. Na čelo su im došli ljudi, koji dobro poznaju prilike i potrebe svoje općine. U takvim općinama došli su na upravu sami općinari, ponajviše težaci, i tako se uputili u općinsko poslovanje. Oni znajući svoje potrebe upoznali su i sve mogućnosti svoga rada i uspjeha, što je bez sumnje mnogo doprinijelo njihovoj samostalnosti i samostalnom rasuđivanju stvari.

Te male općine će, osim toga što će moći bolje da rade, jer će imati manji opseg posala, još biti i izvrsno *odgovno* sredstvo za naš narod. Općina je mala država svojim vlasti, svojim gospodarstvom, svojim kulturnim i socijalnim zadacima. Ona ima da se brine za sve, što zasijeca u interese njezinih općinara. Tako će u našim malim općinama naš težak imati zgradu da sve to upozna: financijske prilike, proračun, pitanje općinskih puteva, zgodnijeg obrađivanja polja, posumljivanja, vode, zdravstva, škola i t. d. On će gospodariti s općinskim imanjem, pa se ne će više dogoditi, da ošteti šumu ili polje, jer to sad pripada *njegovoj* općini, kojoj je na upravu njegov prijatelj, komšija, rođak ili on sam. On ima općinu pred očima, on može i mora da prati sav njezin rad, da svjetuje ili da odlučuje. Upoznat će *komunalnu politiku*. To će mu biti i dobrom *političkom školom*, pak više ne će biti igračka u rukama demagoških strančara. Postat će ozbiljniji, svijesniji čimbenikom našega političkog i narodnog života. Upoznat će, da politika nije samo skup doskočica. *Trebamo malih općina, pak će biti mnogo manje nerada!*

Pitanje malih općina morale bi da već jedamput uzmu u pretres i same općine, a i nadležni državni čimbenici. To sobom ne nosi nikakvih velikih poteškoća, bar ne takvih, da se ne bi mogle premostiti. S malo dobre volje i dobre spremne moglo bi se riješiti i to pitanje, za čim teže mnoga oveća sela i varoši u Dalmaciji, jer su svi uočili, da su obično sjedišta općinske uprave egoistični centri, koji apsorbiraju svu financijsku i gospodarsku snagu svojih udaljenih, rastrkanih i zapuštenih sela.

Tjedni pregled domaće politike.

Nova vlada. Pašić je sastavio vladu pomoću demokratskih uskoka Pribičevića i družine. Nova je vlada sastavljena ovako: Min. predsjednik Nikola Pašić vanjskih poslova dr. Momčilo Ninčić, unutrašnjih poslova dr. Milan Sršić, financija dr. Milan Stojadinović, šuma i ruda Dragutin Kojić, poljoprivrede Krsta Miletić, za agrarnu reformu Milan Simonović, vjera

dr. Vojislav Janjić, pošta i brzozava Velja Vukičević, za izjednačenje zakona Marko Trifković, za socijalnu politiku Nikola Uzunović, nar. zdravlja dr. Slavko Miletić, građevina Marko Trifunović, vojni general Petar Pešić. Od Pribičevićevih uskoka su u novoj vladi: ministar prosvjete Svetozar Pribičević, pravde dr. Prvislav Grisogono, trgovine i industrije dr. Hinko Krizman, saobraćaja dr. Svetislav Popović, te 2 drž. podtajnika: u nutranjem ministarstvu Večeslav Wilder u min. za agrarnu reformu Sretan Vukosavljević. Od bivših ministara potom su otpali radikali: dr. Perić, Vujičić i dr. Peleš.

Isključenje Pribičevića i drugova. Svetozar Pribičević, da se dočepa vlasti, izdao je svoju stranku i pridružio se Pašiću. Njemu se pridružilo ovih 15 dem. zastupnika: Dr. Prvislav Grisogono, dr. Edo Lukinić, Svetislav Popović, dr. Hinko Krizman, Valerijan Pribičević, Srdan Budisavljević, D. Bošković, S. Kalember, J. Trifunović, S. Vukosavljević, Večeslav Wilder, dr. Reiser, D. Gjorić, G. Branković i D. Trajković. Stoga ih je Glavni odbor dem. stranke isključio iz stranke. Tomu se bilo i nadati od jednog Pribičevića i časne mu družine! Varao se, što im je samo i za čas mogao povjerovati!

Sporazum korupcionista. Ljubljanskom „Slovincu“ javljaju iz Beograda: „Na zahtjev Pribičevića o sklopljenom sporazumu potpisan je posebnim zapisnik, kojega je sadržaj predan novinarima. U njemu ima više zahtjeva s očevitim svrhom, da javnosti sakrije glavne ciljeve te nove vlade. Među ostalim su Pribičevići prigodom pogodanja predložili zahtjev, da se demokratskim organizacijama u Hrvatskoj i Sloveniji moraju vratiti svi izborni troškovi. Pašić je taj zahtjev primio. Dalje su predložili račun s velikim dugovima za izdavanje demokratskih listova. Ti su dugovi u Zagrebu, Ljubljani i drugim mjestima ogromni. U Zagrebu iznašaju 3 - 4 milijuna dinara. I to je Pašić primio, kako i više sličnih zahtjeva.“ U tom grmu dakle zec leži! Sramota!

Pribičevićovo glasilo. S 1. travnja počeo je u Beogradu da izlazi list „Reč“, organ Pribičevićeve grupe.

Iz Hrv. Pučke Stranke.

Pokrajinsko Pučko Vijeće za Hercegovinu. Izaslanici Hrv. Pučke Stranke iz Zagreba Stjepan Barić i Dr. Janko Šimrak održali su 16. pr. mj. pokrajinski sastanak HPS, za Hercegovinu u Mostaru. Na sastanak su došli predstavnici iz svih krajeva Hercegovine. Obojica izaslanika prikazala su iscrpivo politički položaj, u kojem se danas nalazi hrvatski narod. Na tom sastanku se jasno pokazalo, da ne samo da nije Hrv. Pučka Stranka u Hercegovini izumrla, kao što bi to željeli njezini protivnici, nego da je ona nakon posljednjih izbora radi svoga poštena nastupa napredovala. Na sastanku pokrajinski izaslanici su izvjestili o položaju u svojim krajevima.

Sastanci u Makarskoj, Sinju i Otoku. Iza Hercegovine gg. Stjepan Barić i dr. Janko Šimrak svratili su se u Dalmaciju. Održali su vrlo uspješno i dobro posjećene sastanke u Makarskoj, Sinju i Otoku (kraj Sinja). U svim ovim mjestima pristaše HPS, a i pristaše raznih stranaka vrlo su pomno slušali razlaganja vrlih izaslanika HPS iz Zagreba, te im oduševljeno povlađivali. Svi prisutni su priznavali, kako je politika HPS i njezina vodstva bila uvijek ispravna.

Sastanak Građanskog Kluba HPS u Šibeniku.

U četvrtak, 27. ožujka, uvečer održan je vanredni sastanak Građanskog Kluba HPS u Šibeniku. Prostrana dvorana „Hrvatske Čitaonice“ bila je dupkom puna odabranih učesnika, kojih je sigurno bilo preko 250.

Sastanak je otvorio predsjednik Kluba g. Vlade Kulić, koji je pozdravio naše zagrebačke prvake i sve prisutne.

Prvi je govorio predsjednik HPS g. Stjepan Barić. Govornik razloživši spor između Hrvata i Srba, razvitak hrvatske i srpske državne ideje, te povijest nastojanja za izmirenje i ublaženje toga spora prikazao je, kako je HPS pogodila put svojim programom, a svojom taktikom u političkoj borbi odnijela konačnu pobjedu. Poslije toliko lutanja i kolebanja te neuspjele politike vanjske intervencije i Radićevci su napokon došli u Beograd i zakleli se kralju, državi i centralističkom ustavu, radi čega su prije nas nazivali izdajcima. Uvjerljivim riječima dokazuje, kako je Hrvatima politika apstinencije donijela ogromne štete na svim poljima državnog života.

Za njim je govorio g. dr. Janko Šimrak i dokazao, kako nije opravdan prigovor, da Radićevci ne bi bili mogli državnu politiku uputiti drugim pravcem, da su vodili i saborsku borbu. Oni su tim omogućili donošenje ustava u sadašnjoj formi, parcelaciju Hrv. protuhrvatsko provodjenje agrarne reforme i druge neadekvatne i nepravde režima, pod kojima danas svi stenjemo. Zagovara politiku srednje linije: politiku pameti i dubokog razmišljanja. Dalje je razložio sadašnji teški i zamršeni politički položaj i vladinu krizu, kao i položaj u svjetskoj politici. Na koncu ističe, kako Hrvatska Pučka Stranka nije samo politička stranka i prolazni pojav, nego jedan čitavi pokret sa svojim dobro izgrađenim kulturnim, socijalnim i političkim programom, koji nijedna sila nije kadra ni uništiti ni zaustaviti.

Sastanak u Splitu. Prigodom dolaska naših zagrebačkih prvaka 24. pr. mj. održan je vrlo dobro posjećen vanredni sastanak građanskog kluba HPS u Splitu. Sastanak je otvorio lijepim pozdravnim govorom predsjednik Kluba g. Drago Bartulica. Prvi je govorio g. Barić o stanovištu HPS i drugih stranaka u pitanju rješavanja hrvatsko-srpskog spora, te dokazao, kako je vrijeme dalo pravo i program i taktici HPS. Za njim je g. Šimrak govorio o sadašnjoj vladinoj krizi i kulturnom, socijalnom i političkom programu stranke. Govornici se oduševljeno povlađivalo. Sastanak je u svakom pogledu krasno uspio. Ideje Hrvatske Pučke Stranke nailaze na sve veći odziv u redovima svih staleža i slojeva u gradu, gdje je ona već uhvatila žilav korijen.

Sastanak Pokrajinskog Vijeća za Dalmaciju. 26. proš. mj. vijećalo je Pokrajinsko Vijeće HPS za Dalmaciju. Predsjedao mu je glavni predsjednik HPS g. Stjepan Barić. Po svojim predstavnicima bili su brojno zastupani svi krajevi Dalmacije. Iza pozdravnog govora g. Barića tajnik Vodanović podastrio je tajničko izvješće o radu u prošloj godini i sadašnjem stanju u pokrajini. Dr. Janko Šimrak burno pozdravljen govorio je o idejama smjernicama HPS te izvjestio o sadašnjem političkom položaju. Za njim je govorio g. Stj. Barić, koji je istakao veliku štetu, koju je pretrpio naš, osobito seljački, narod zaveden od demagoga. Razlažući socijalni program Hrv. Pučke Stranke naglasio je,

Svi prisutni, među kojima je bilo i pristaša drugih stranaka, su oduševljeno povlađivali obim govornicima, često ih prekidali i sve do kraja s najvećim interesom pratili njihovo istinito, umno i uvjerljivo razlaganje.

Govornicima je toplo zahvalio g. Kulić. Osvrnuo se još na zlokobni rimski pakt i predstojeći trgovački ugovor s Italijom, koji bi mogao da bude sudbonosan za Dalmaciju, osobito za naše vino. Zadovoljan je, što je vrijeme nama i našoj politici i našoj taktici dalo pravo.

Na koncu je burno pozdravljen progovorio i bivši nar. poslanik dr. Ante Dulibić. Među drugim je istakao, kako na posljednjim izborima nije pobijedio razbor, nego lažna obećanja, za kojima se narod zanio. Uvjerjen je ipak, da će konačno pobijediti političko poštenje, koje ide za tim, da se narodu uvijek kaže istina, pa bila mu ona i gorka, čega smo se uvijek držali. Dok obećaje, da ćemo s takvom politikom i dalje stajati na braniku svoga naroda i svih hrv. svetinja, želi, da hrv. narodu pane mrena s očiju.

Sastanak se završio pjevanjem „Lijepe naše“ i zanosnim klicanjem HPS i svim njezinim prvcima.

Znamo i vjerujemo, da je nekog prisutnog gospodina pogodio u živac ovaj naš tako uspješni sastanak. Na njemu je čuo nemilu kritiku i osudu čitavog svog djelovanja, rada i zavaravanja, osobito za vrijeme zadnjih izbora. Znamo i to da mu nije toliko do objektivne hrv. misli i stvari, koliko do osobnog renomé-a. No neka zna i to, da svi njegovi novinski pamfleti i pučke pjesme, sve otrcane stare fraze, ne će potamniti značaja prvaka naših Barića i Šimraka, niti su kadre da pobiju njihove istinite i uvjerljive navode. Zašto im uostalom taj „uvaženi“ gosp. nije protivno dokazao na samom sastanku? Koga peče, taj i viče!

kako jedino rad za narod, a ne lijepe fraze i obećanja, mogu da mu pomognu, da se izbavi sadašnjega teškoga položaja i da ne upadne u drugi teži. Iza njihovih govora razvila se živahna debata. U njoj su izmijenili prisutni sa izaslanicima svoja mišljenja o raznim aktualnim političkim i gospodarskim pitanjima. Iza debate pokr. tajnik iznio je prijedloge o organizaciji stranke u pokrajini. Zaključeno je, da se uvedu svugdje stranačke legitimacije i da se redovito uplaćuje ustanovljena članarina. Buduć ispražnjeno jedno mjesto u predsjedništvu pokr. uprave stranke, izabran je dr. Ivo Miličić (Split). Predsjednik Barić oduševljenim govorom je zaključio zbor, pak su se učesnici iza otpjevanje „Lijepe naše“ razišli.

Sastanak pouzdanika šibenskog kotara. 28. pr. mj. održan je sastanak pouzdanika HPS, iz šibenskog kotara u prostorijama Hrv. Čitaonice u Šibeniku. Na njemu su izaslanici iz Zagreba g. Barić i dr. Šimrak opširno izvjestili o političkom položaju i programu stranke. Sa zadovoljstvom su priznali pouzdanici, da je politika i taktika Hrv. Pučke Stranke jedina ispravna i po narod korisna. Narod treba da otvori oči i njoj dade svoje povjerenje. Svi prisutni su obećali što življe u narodu poraditi oko reorganizacije stranke.

Zatvorena pošta. Pošta i telegraf u Kamenarima (Boka Kotorska) bila je danom 5. ožujka privremeno zatvorena.

Iz vanjskog svijeta.

Démisija i sastav nove vlade u Francuskoj. Prošlih dana je bio demisionirao Poincaré, predsjednik franc. vlade, jer mu je u parlamentu bilo odglavano nepovjerenje povodom debate o prijedlogu vlade, da se snize mirovine činovništvu. Ovih je dana on opet sastavio novu vladu, koja će sigurno ostati do novih izbora, koji su u svibnju. Iz toga se najbolje vidi, da nepovjerenje nije bilo odglavano njemu lično, nego omraženo bivšem ministru financija. Ova promjena vlade ne će imati, kako se vidi, nikakva odjeka na vanjsku politiku. Poincaré nastavlja pregovore sa engleskom vladom oko međusobnog zbliženja i sporazumnog rješavanja njem. reparacija i drugih spornih pitanja.

Žensko pravo glasa u Turskoj. Nar. Skupština u Angori izglasala je zakon o izbornom prava žena u Turskoj. Tako su i turske bule dobile prije pravo glasa negoli jugoslavenske žene!

Iz katoličkog svijeta.

Posvećenje novog pom. biskupa Msgra don Vlaho Barbića obavljeno je na najsvečaniji način 30. ožujka u Dubrovniku. Posvetu je obavio dubrovački biskup dr. Marčelić, a novog su biskupa asistirali biskup šibenski dr. J. Miletić i splitski dr. Kl. Bonafacić. Ovom prigodom neka novi biskup primi i naše čestitke!

Konferencija dalm. episkopata. Prošlih dana dalmatinski biskupi održali su konferenciju u Dubrovniku pod predsjedanjem dubrovačkog biskupa presv. Marčelića. Uz njega su na konferencijama sudjelovali: šibenski biskup dr. Miletić, splitski dr. Bonafacić, kotorski msgr. Uccellini, a hrvatskog biskupa je zastupao prepozit hrvatskog Kaptola don A. Dobronić. Na sjednicama su biskupi raspravljali o kat. akciji, o jubileju, o nekim crkv. poslovima; nadalje o crkvenoj dalm. provinciji, o central. bogoslovnom i dječackom smjestaštvu sa gimnazijom, o apostaziji nekih svećenika zadnjih godina, o berivima dušobrižnika i umirovljenika, te o prinosina u naravi strane župljana, o novom školskom zakonu, o pučko-škol. vjeroučiteljima, o katekizmu, o bolničkim dušobrižnicima, te o primjeni državnih propisa o taksama na poslove u župničkim uredima i bisk. kurijama. Biskupi su povelili riječ i o zavodu sv. Jeronima u Rimu i o staroslov. misalu, te o Bl. Hosana iz Kotora. Izmijenili su misli o zajedničkom postupanju u mnogim važnim poslovima, pak će također za mnoge stvari, o kojima su vijećali, poduzeti odmah zajednički shodne korake.

Novi kardinali. Sv. Otac Papa je 24. ožujka u tajnom konsistoriju imenovao za kardinale chikaskog nadbiskupa Gjurju W. Mundeleina i newyorškog nadbiskupa Patrika J. Hayes-a.

Domaće vijesti.

† **Mate Despot pok.** Mate iz Mandaline umro je ovih dana u 58. godini života. Bio je dobar vjernik i vatreni Hrvat i rodoljub. Živo je sudjelovao u svim narodnim borbama. U subotu popodne priredn mu je vrlo lijep sprovod. Svom vjernom pristaši i istomišljeniku želimo vječni pokoj! Obitelji naše saučestite!

Nesretni slučaj u Zablaucu. 3. ov. mj. u Zablaucu su nesretnim slučajem nastradala dva mlada života. Dječaci: 13. godišnji Dušan Aleksa Matin i 15. g. Nikola Aleksa Anin 2 km. daleko od Zablauca čuvajući blago našli su

jednu bombu nepoznate konstrukcije. Počeše se s njom igrati. Ona upali: Dušana usmrtili, a Nikolu teško u nogu rani. Nikola je bio prenesen u Pokraj. Bolnicu u Šibeniku, gdje mu je pružena prva pomoć.

Jadranska Banka Beograd. Ovih dana vođeni su pregovori u cilju ostvarenja uže poslovne veze „Jadranske Banke“ u Beogradu sa „Srpskom Bankom“ u Zagrebu, „Hrvat. Slav. Zem. Hipot. Bankom“ u Zagrebu i „Podunavskim Trgovačkim A. D.“

Velika provalna krađa.

U noći između 29. i 30. ožujka izvedena je velika provalna krađa na štetu Poreznog ureda u Šibeniku. Manja je željezna blagajna razlomljena muklim svrdlom toliko, da se moglo iz nje odnijeti 93.500 dinara, 30 zlatnih pologa, oko 3000 K srebnog novca, više dolara i lira. U velikoj željeznoj blagajni nalazilo se 1.500.000 Din. spremjenih za činovničke plaće na 1. aprila. I nju su provalnici kušali provrtati. No u tomu nijesu uspjeli. Sav su aparat za provalu i dvije električne lampe ostavili po stolovima, dok su mukli svrdao, kojim su otvorili željeznu blagajnu sobom ponijeli. Provala je izvedena vrlo spretno i vješto.

Kad se za to saznalo, nastalo je u građanstvu razumljivo zaprepaštenje, da se što takva moglo dogoditi u Šibeniku. Drž. policija se odmah dala u potragu za provalnicima. U prvi čas je bilo uapšeno 6 nedužnih Rusa, koji su namješteni kao pogranični stražari fin. kontrole. Na njih je bila pala sumnja za to, što je u njihovoj kasarni nađen isti papir, u kojem je bio zamotan aparat za provalu, što im je sigurno bilo naumice podmetnuto.

U gradu se s velikim interesom očekivao uspjeh policijske istrage i tjeralice za provalnicima. Kad se g. Klauđije Šupuk svojim autom povratio iz Gračaca, ispostavilo se, da su u nedjelju ujutro došli k njemu dva nepoznata lica i zamolili ga, da ih odvede do Gračaca. Ugovoriše s njim, da će se ukrucati van grada s još jednim drugom. 1 km. puta u pravcu prema Drnišu ukrcase se njih dvojica u auto. Toga dana i noći jurio najvećom brzinom, odaslanici šibenske policije gg. Ivančić i Štrkalj prišli su k prepoznatoj dvojici zlikovaca i revolverom ih u ruci prisilili na predaju. Na prvij stanici su s njima sašli i u utorak večer ih doveli u Šibenik. Izjavili su da se zovu: Mario Colendano bez zanimanja, a drugi Cristiano Riaviz trgovčić, obojica iz Trsta. Pri saslušavanju iz dosta drskog ponašanja konačno su ipak skoro sve priznali. Nađeno je kod njih više zlatnih pred-

meta, 47.000 din., 54 dolara i 800 lira. U četvrtak popodne je dopraćen i treći: Besednjak Albert, rođen u Trstu a pripadnik ljubljanske općine, trg. putnik. Bio je od oružnika uapšen u vlaku na putu iz Vrhovine do Ogulina. Na temelju njegovih iskaza bili su još uapšeni kao njihovi ortaci pri ovoj krađi: Mate Veleglavac, bivši porezni poslužnik rodom iz Skradina, i Mate Kravar iz Drniša.

Besednjak je priznao čin i provalu. Prema njegovom iskazu Kravar u dogovoru sa Veleglavcem predložio mu je izvedenje provalne krađe još o Božiću 1923. On je na to pristao i u Trstu u tu svrhu došao u kontakt sa Cristianom Riaviz, koji je za to našao još jednog pomoćnika. Najprije je Besednjak sam, pak zajedno s Riavizom i drugom dolazili su nekoliko puta u Šibenik, da se točno upute, ispitaju situaciju i potanje dogovore sa Veleglavcem i Kravarom. Konačno je zaključeno izvesti provalnu krađu koncem ožujka, kad u poreznu kassama ima najviše novca. Pismom obavješteni od Veleglavca i Kravara 28. III. su preko Sušaka stigli u Šibenik njih četvorica, jer im se u Sušaku pridružio četvrti, koji je imao zadaću, da pade u Split, nađe i dovede auto ili motorni čamac, kojim bi nakon dovršenog čina mogli pobjeći. Na parobrodu ih je dočeka Veleglavac i Kravar. Sobom su donijeli sav potrebni alat i pohranili ga kod Veleglavca, dok je dio alata Besednjak još u veljači donio i dao na čuvanje Veleglavcu. Falila im je samo „viola“, koju im je priskrbio i donio Kravar. Toga dana i sutradan više se su puta sastali sa Veleglavcem i Kravarom i s njima potanje o svemu dogovorili. Onaj četvrti je bio već došao iz Splita s autom. On ih je imao dočekati na cesti prema Skradini i to dva sata nakon provalne i porezne ured. Besednjak, Riaviz i Colendano su ušli u porezni ured već oko 10 sati večer, dok su ih Kravar i Veleglavac imali čekati na cesti povrh Crnice. Normalnim ključevima (kojih im je otiske u štku bio priskrbio Veleglavac još u veljači) su otvorili lokot na vratima i sama vrata. Malu su kasu obili, a veliku nijesu mogli da otvore. Radi nje su se i zadržali sve do u zoru. Sobom su odnijeli ukradeni novac i zlato iz male kase. Jer nijesu došli u utanačeno doba, nijesu našli ni auta ni Veleglavca i Kravara. Svuda su tražili auto u najam, da njim pobjegnu.

Nigdje ga nijesu mogli naći, dok se nijesu namjerali na gosp. Šupuka. Do poviše Crnice su išli pješke i tu se ukrucali u auto. U Gračac su stigli oko 12½ sati. Odatle pješke po glavnoj cesti, koja vodi u Gospić, došli su u selo Raduč oko 8 sati navečer, gdje su i prenoćili, jer su zakasnili na vlak. Ujutro je Besednjak prosljedio vlakom do Gospića, a ona dvojica do zadnje stacije pred Gospićem. Tu su se izgubili. Besednjak je pošao pješke do Perušića, pak do Vrhovine, gdje se ukrcao na vlak za Ogulin. U vlaku je bio uapšen, doveden u Ogulin, pak u Gračac i Šibenik.

Ovaj treći je svojim iskazom svakako unio mnogo svijetla u cio postupak pri ovoj velikoj krađi i provali. Zadovoljni smo, što su, se krivci i provalnici tako brzo našli, da nevini ne stradaju. Uostalom očekujemo daljnji tok izvida.

Gradske vijesti.

Iz uredništva. Radi promjene uredništva i još nekih tehničkih poteškoća naš list nije izašao ova tri tjedna. Naše cijenjene čitaoce i pretplatnike molimo, da to uvažavaju. Nastojat ćemo im se odužiti. Naš list će odsad redovito izlaziti svake subote.

Uskršnji broj „Narodne Straže“ izaci će u povećanom opsegu. [Stoga molimo sve naše cijenjene suradnike, da nam navrijeme pošalju svoje stavke. Upozorujemo na to i cijenjene oglasivače, da nam navrijeme pošalju svoje oglase.

Lična vijest. Presv. biskup dr. Jeronim Mileta u četvrtak popodne povratio se sa konferencija dalm. episkopata u Dubrovniku.

Korizmene propovijedi. Ovogodišnji korizmeni propovjednik, Dominikanac **O. Jacint Belić**, aktualnim temama svojih propovijedi i zanimivim i živim načinom govora jako se sviđio građanstvu, pak je Stolna Bazilika sv. Jakova svaki put prepuna, kako davno ne pamtimo.

Odlazak dra Vuksanovića. 10. pr. mj. ostavio je naš grad g. **dr Ivo Vuksanović**, profesor na mjesnoj gimnaziji. Pašićeva vlada je i njega reducirala. Sad je namješten na kat. bogosloviju u Splitu kao docent iz crkvene povijesti i prava. Uživao je glas ozbiljnog, savjesnog i sposobnog nastavnika. Brzo je stekao veliki ugled kod građanstva. Aktivno je sudjelovao u raznim mjesnim kulturnim društvima kao oduševljeni i vrsni glazbenik. Filharmoničko Društvo mu je na rastanku u znak zahvalnosti za osobito zauzimanje priredilo intimno oprosnno veče, a daci darovali lijep spomendar. Prigodom odlaska bio je opraćen od brojnih daka, nastavnika-kolega i prijatelja. Dok žalimo njegov gubitak iz svoje sredine, svom odličnom prijatelju i suradniku čestitamo na novom promaknuću želeći mu najbolji uspjeh u radu!

Klanjanje u Stolnoj Bazilici. Dajduće srijede (9. ov. mj.) u podne počinje pobožnost 40 ura klanjanja Svetotajstvenom Isusu u Stolnoj Ba-

zilici sv. Jakova. Svake večeri se pobožnost zaključuje svečanim pjevanjem Pavečernje, propovjedu i blagoslovom.

Oblasni školski inspektor g. Vid Petričević već od više dana boravi u našem gradu. Došao je, da pregleda sve mjesne srednje i niže škole. Kažu, da je s uspjehom zadovoljan. Proforsorski zbor gimnazije i realne gimnazije u počast mu je u Mandalini priredio večeru.

Porotno zasjedanje. Ovogodišnje prvo porotno zasjedanje trajalo je čitav mjesec ožujak. Bilo je važnih rasprava, koje su pobudile veliki interes građana, tako da je galerija sudnice bila skoro uvijek puna, a jednom je izgledalo, da je sudska zgrada od mase svijeta opsjednuta. Dugo porotno zasjedanje znači velik i težak teret osobito za vanjske porotnike, koji se ne mogu u gradu uzdržavati sa neznačajnom pristojbinom, koja im se doznajuće. Tu je veliki gubitak vremena, zanemarenje svog posla i znatni trošak. Sav ovaj teret trebalo bi pravično porazdijeliti među sve one, koji po zakonu imaju vršiti porotničku dužnost. Stoga bi zasjedanja imala biti što češća i zato što kraća. To ne bi bilo škopčano sa nikakvim većim troškom za državnu kasu. U Šibeniku funkcionira porota i za cijelo zadarsko okružje, čiji su porotnici dosad isključeni, jer nije još sastavljen popis porotnika za bivši zadarski zemaljski sud. Trebalo bi urediti i ovo pitanje, čim bi se smanjio teret naših porotnika. Molimo vlasti, da ovo uvažavaju.

Zahvala grada Zagreba. Poglavarstvo slobodnog i kr. glavnog grada Zagreba upravilo je našoj Općini ovu zahvalu: „Potvrđujući primitak svote od 14.752.25 Dinara, skupljene u tamošnjem području za nastradale poplavom rijeke Save u gradu Zagrebu, molim slavni naslov, da izvoli od strane moje i od strane gradskog zastupstva darovateljima shodnim načinom izraziti najusrdniju zahvalu. — Gradski načelnik: Heinzel, v. r.“

Primarij dr Josip Pasini već od više dana povratio se sa svog naučnog putovanja te opet preuzeo rad.

Revizija radnika i činovnika stranih državljana. Inspekcija Rada u Splitu pozivlje sve one (industrijalce, obrtnike, trgovce, banke, rudarska poduzeća, saobraćajna poduzeća, šumska poduzeća, razne poslovnice i t. d.), koji uposljuju strane državljanje bilo u svojstvu radnika bilo u svojstvu činovnika, da ih nadalje do 8. t. mj. njoj prijave. Prijava se mora da podnese u 3 primjeka. U istoj trebena naznačiti: ime i prezime njihovo; kojoj državi pripadaju; koje poslove obavljaju; od kada su zaposleni; od koga je bila izdana dozvola za uposlenje (ako takvu dozvolu posjeduju); za koliko je vremena dozvola izdana. Proti onima, koji se ovom nalogu ne odazovu u gornjem roku, postupat će se po kaznenim odredbama.

Korizmena poslanica presv. biskupa. Naš presv. biskup upravio je svećenstvu i vjernicima korizmenu

„THONET - MUNDUS“

Brzjavi:

THONETMUNDUS.

Telefon interurban 33 i 63.

U Jugoslaviji najstarije i najveće poduzeće u toj struci!
Najveća sposobnost! Export u sve zemlje!

HRVATSKA TVORNICIJA POKUĆSTVA
IZ SAVIJENOG DRVA D. D.

VARAŽDIN

proizvadjia sve vrsti pokućstva (poglavito stolica) iz masivno savijenog drva od najjednostavnije do najraskošnije izradbe u priznato nenadmašivoj kvaliteti: za stanove, urede, svratišta, kavane i restauracije.

Tražite marku „THONET-MUNDUS“, koja je poznata pod zaštitnim znakom „GLOBUS“. — Proizvodi se dobivaju u svim boljim trgovinama pokućstva.

poslanicu, u kojoj na prvom mjestu potiče svoje svećenstvo na svet i uzoran život i na pastirsku revnost. Zatim raspravlja o najprečoj dužnosti svećeničkoj: o propovijedanju riječi Božje, o katekizaciji u crkvi i u školi. Odrješito osporava državi pravo, da ona nezavisno od Crkve povjerava nekome naučavanje kršćanskoga nauka u školi. Po božanskom pravu, pa i po zdravom razumu jedino Crkva može i mora da naučava nauku Božju po svojim svećenicima.

Diplomni ispit. Na zagrebačkoj kr. visokoj školi za trgovinu i promet položili su diplomni ispit Filip Zorić i Milan Vulinović - Zlatan sa dobrim, a Julije Bartolē sa odličnim uspjehom.

Skupština „Jadrje“. U nedjelju 30. pr. mj. održana je glavna godišnja skupština, na kojoj je izabrana ova nova uprava: Predsjednik Dr M. Kožul, potpredsjednik g. J. Grubišić, tajnik prof. Triva, blagajnik g. Merlak.

Spomenica općinskih uprava sjev. Dalmacije. Općine Šibenika,

Benkovca, Biograda na moru, Drniša, Kistanja, Nina, Novigrada, Obrovca, Paga, Preka, Raba, Silbe, Skradina, Tijesna, Vodica, Vrlike i Zlarina u 200 primjeraka dale su odštampati zajedničku spomenicu o svim općim i posebnim potrebama sjeverne Dalmacije, da se na iste upozore i za njih zainteresuju svi najkompetentniji čimbenici. Spomenica je bila prihvaćena još u oktobru prošle godine na naročitom za to sazvanom sastanku odaslanika svih gore spomenutih općina. U spomenici se iznašaju sve najbitnije javne potrebe čitave sjeverne Dalmacije, koje su na tom sastanku bile uzete u pretres, u stalnoj pretpostavci, da će ih zanimani čimbenici ispitati i proučiti te im s poželjno najhitnijom pospješnošću bar uglavnom nastojati udovoljiti, da sjeverna Dalmacija ne bude i u svojoj narodnoj državi kraj, tako užasno zapušten i prepušten sam sebi, kao što je to bio za tudinskih vlada. Spomenici je dodan dodatak, u kojem su naznane posebne lokalne potrebe raznih općina sjev. Dalmacije.

Udruženje Trgovaca, Industrijalaca i Obrtnika za sjev. Dalmaciju u Šibeniku.

Br. 84/1924. Šibenik, 20./3. 1924.

NATJEČAJ.

Kod Udruženja Trgovaca, Industrijalaca i Obrtnika za sjevernu Dalmaciju u Šibeniku ima se popuniti mjesto pomoćnika Tajnika, koji bi bio zaposlen 2 sata dnevno, uz mjesečni honorar od Din. 600:—.

Natjecatelji treba da najdale do 15. Aprila tg. podnesu vlastoručno pisane molbe Udruženju.

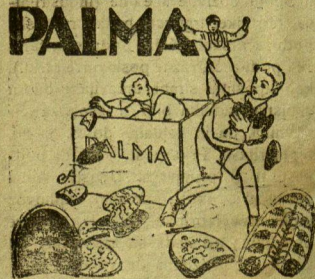
Molbi treba priložiti sljedeće isprave:

- Krsni list,
- Domovnicu,
- Školske svjedočbe,
- Posvjedočenje o dosadašnjem zanimanju.

Prednost će imati oni, koji poznaju više jezika i koji su već radili u sličnim Uredima.

Od Udruženja Trgovaca, Industrijalaca i Obrtnika za sjevernu Dalmaciju u Šibeniku.

Predsjednik: Šupuk Miloš v. r. Tajnik: Jadronja Josip v. r.

kaučuk pete i kaučuk potplate

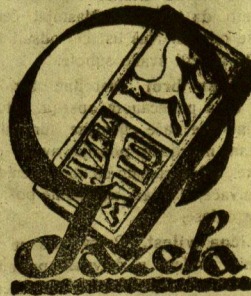
nose djeca i odrasli, jer su isti trajni, jeftini i ugodni za nositi.

U ZELENO - NAVRTANU LOZU

na dvogodišnjoj amerikanici sa jakim žilama najboljih crni i bijeli vinski te stolnih vrsti, te KORENJAKA amerikanice (divljake) proizvedja i razaširja na malo i veliko po najnižoj dnevnoj cijeni iz svojih ovlaštenih rasadnika.

JANKO ŠARIĆ, vinogradarsko-voćarski stručnjak
PETROVARADIN. (Srijem.)
Kolodvorska ul. 600.

Cijenici sa opisom vrsti šalju se besplatno!

s a p u n

se izradjuje iz najboljih sirovina, zato rublju ne škodi te uslijed svojeg izvrsnog dejstva prištedi mnogo truda i novaca.

VJEKOSLAV GRUMBAUM

ZLATAR I DRAGULJAR
ŠIBENIK KOD STOLNE CRKVE

Svaki stari nakit preradujem u najmoderniji novi nakit.

Posrebrujem i popravijam service, torbice i crkvene stvari.

— Izradba brza i solidna —

Primam u promjenu staro zlato i srebro

Kupujem staro zlato, srebro i drago kamenje i plaćam uz najviše dnevne cijene.

PAPIRNICIA

GRGO RADIĆ - ŠIBENIK
(GLAVNA ULICA)

Trgovina na veliko i malo papirom, pisaćim i risaćim priborom. Skladište trgovačkih knjiga kao i knjiga za osnovne škole. Bogati izbor svih vrsti kancelarijskog pribora za škole, urede itd. Tvorničko skladište pisaćeg papira uz najumjerenije cijene.

CIJENIK ŠALJEM NA ZAHTEV

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov Gospobanka.
Telefon br. 16 - Noćiti 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor,
Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva
preko K. 60.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne
lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje
najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove
povoljno, točno i brzo.

Upozoruje sve interesente na svoja tvornička
poduzeća:

„Šešir“ d. d., Škofja Zoka, tvornica šešira.

„Lajović i drug“ d. d., Ljubljana, tvornica
predmeta iz kovina i lima.

„Stora“ d. d., Št. Vid kod Ljubljane, tvor-
nica zavjesa.

Zavod za impregniranje drva d. d.,
Ljubljana.

„Odelo“ dr. s. o. j. Ljubljana, I. ljublj.
konfekc. tvornica.

„Kristal“ d. d., Maribor, tvornica ogledala
i brušenoga stakla.

„Svetla“ d. d., Ljubljana, tvornica žarulja
i elektr. materijala.

„Atlas“ d. d., Novi Sad, tvornica pokućstva.

Termotehnički zavodi d. d. Zagreb.